

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4,

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 22.

V Ljubljani, 10. avgusta 1899.

Letnik V.

Naše stališče.

Vse je po koncu. Socijalni demokratje in liberalci mislijo, da je prišel zanje rešivni čas. Obnašajo se, kot bi bil ves svet njihov. Zunanji povod njihovim nastopom je ta, da je vlada naložila sladkorni davek in da gospodari s § 14. Brez državnega zbora s cesarskimi naredbami določuje najvažnejše državne zadeve: pogodbo z Ogrji, novi davek in še več drugih rečij. Ljudstvo je razburjeno; saj je vsaka hiša zadeta z novim davkom in popolnoma umljivo je, da vzlasti delavci najodločnejše prosvedujejo proti novemu bremenu, ki se jim je naložilo. Dolžnost nas veže, da tudi mi izpregovorimo o teh stvareh in pojasnimo svoje stališče.

1. Popolnoma upravičena je nejevolja v ljudstvu, da državni zbor nima nobenega vpliva in da vlada sama gospodari. To je že pravi pričetek absolutizma. Že tako ima v naši državi ljudstvo le malo vpliva pri volitvah. Sedaj pa še tisti zastopniki, ki jih ima, nimajo nobene besede. Svoboda, ljudske pravice, konstitucija — vse je postalo brez pomena. Že preje so se vedno čule pritožbe proti državnemu zboru, da nima veljave, da stori le to, kar hoče vlada. Sedaj so razmere take, da slabše ne morejo biti. Državni zbor že tretje leto ne kaže drugega, nego drago komedijo. Motil bi se, kedor bi trdil, da je naš državni zbor še-le zadnja tri leta tako padel. Bil je preje bolan in zadnja njegova zgodba je samo nuina posledica njegovih starih bolezni. Naša ustava je tako vstvarjena, da morejo v nji mirno in po svoje uspešno vladati samo nemški liberalci. Ti so pa padli in ne vstanejo več. A vendar nimamo nobene krepke roke, da bi v državno rešitev posegla v ustavo in jo spremenila. Tu je eden glavnih vzrokov naše sedanje zmede. Najpreje bi bilo treba vreči sedanji volivni nered. Splošna volivna pravica mora priti. Ključje jo razmere tako silno, da se jim ne bo mogoče dolgo vstavljati. Sedaj nam gospodujejo po sedanji ustavi liberalni Nemci, veliki kapital in judovstvo. Teh gospodarjev pa se brani ogromna večina ljudstva. Državni zbori in vlade, ki se rode ob tem medsebojnem hudem boju, so brez pomena. Dokler ne bo državni zbor res ljudski in vsled tega tudi vlada ljudska, dokler se torej iz ustave ne izruje vpliv liberalnih Nemcev, velikega kapitala in judovstva, toliko časa ni pričakovati boljših razmer. Nobena vlada bi si v sedanjih razmerah ne mogla pomagati drugače, kakor si ta, ki je sedaj na krmilu, če se ne bi lotila radikalnih sredstev. Tudi vlada je prav za prav brez moči. Na kaj se pa more opirati? Na državni zbor ne, ker ta ne deluje; na

ljudstvo ne, ker njegove težnje so popolnoma nasprotno s tisto smerjo, katero kaže naša ustava sedanji in vsaki vladi.

2. Zato pa ni čuda, da je naša vlada pri pogodbi z Ogrji morala odnehati in vsprejeti to, kar so zahtevali Ogrji. Med drugimi stvarmi so hoteli tudi, naj se davek na sladkor v Avstriji tako poviša, kot je na Ogerskem že povišan. Vlada se je vdala in sedaj imamo breme novega davka. Največji hinavščino kažejo nemški liberalci, če zabavljajo temu davku. Oni so vstanovili pogubni duvalizem, da je od l. 1867 Avstrija razcepljena v dve državi. Oni so po krivici povišali Ogrje in ravno tako po krivici zatirali avstrijske nemške narode in s tem oslabili našo polovico. Oni so nagromadili s slabim gospodarstvom dolgove in napravili toliko stroškov, da je groza. Za letošnje leto je proračunskih nad 760 milijonov državnih stroškov v naši polovici. Liberalni državniki so pa zraven gospodarski zanemarili našo državo; pustili so v nemar naše morje; vzlasti južno slovenske pokrajine so pustili brez napredka, brez poduka, brez podpore. Socijalno delo so zavirali, kjer so mogli. Zakone v korist delavcem in sploh delavskim stanovom so zadrževali in jih še zadržujejo. In tako vidimo, da se bremena nižjemu ljudstvu vedno množe, da pa to ljudstvo gospodarski vedno bolj propada. Čim dalje revnejši kmečki in obrtni stan množi vrste ubovega delavskega proletarijata.

Smešno je trditi, da je tega kriva sedanja vlada, še smešnejše očitati sedanjemu državnemu zboru te žalostne razmere. Ne, stokrat ne! Te razmere imajo globlje korenine. Vsa ta vprašanja so višjega pomena. V svojem bistvu imajo socijalni značaj. Brez krepke socijalne preosnove se ne bodo dala rešiti. Mi s svojega stališča pravimo to-le: Če so državne potrebe večje, morajo biti tudi davki večji. To je natorac. Toda krivično in naravnost skandalozno je, če se davek nalaga tistim, ki že komaj živé in če se jim, predno jim naloži država novo breme, ne zboljšajo njihove gospodarske razmere tako, da ga morejo prenašati. Pri nas pa vidimo ne samo sedaj, marveč že dolgo preje, da se politiške in gospodarske prednosti in dobrote delé samo višjim, bremena pa se nakladajo tako, da najbolj nižje zadenejo. Zato smo veseli, da se vzbuja ljudstvo. Naš kmet čuti, da se ob njegovem propadanju država ne meni zanj, da ga pozna le v davkariji in pri naboru; naš obrtnik ve, da liberalna svoboda velja le za njegove konkurente izmed velikih kapitalistov. Zanj pa velja samo davčni vijak. Naš delavec ve, da je samo zatiranje njegov deléž. Če se oglasi za višjo plačo, za politiške pravice, ga nobeden ne sliši; pač pa mu pri indirektnih davkih znatno puli

fiskus zadnje solde iz žepa. Življenje je vedno dražje; hrana, stanovanje in obleka vedno več stane; davki so vedno večji, plača pa ostaja pri starem, če se še ne znižuje. To je tisto brezumno, ki zija tudi pri nas. In pri vsem tem ljudstvo zavira gospoda še tedaj, ko zahteva svoje politiške pravice, da bi se moglo po postavnem potu vsaj braniti. Postavna pot je zaprta; razmere so vedno hujše. Kedo se more potemtakem čuditi, če revolucijski duh vedno bolj zori med ljudstvom. Gorje tistim, ki izživljajo krvave prizore na dan! Pogledjmo razmere naših slovenskih delavcev. V Ljubljani še sedaj niti 1 gld. ni delavska dnina. Pri železnici, v tabačni in predilni tvornici, pri mestu in sploh povsod se odriva delavec, ko hoče boljši plačo, in vendar se pritiska, da plačuje vedno več bremen. Tako je tudi drugod: v Idriji, v Zagorju, v Ajdovščini, v papirnicah itd.

Po pravici moramo reči, da smo bili veseli, ko smo čuli, da hočejo v Ljubljani krščansko-socijalni delavci s socijalnimi demokrati skupaj nastopati v svojo obrambo. Svet naj nikar ne misli, da ne bodo krščanski socijalisti porabili vseh poštenih sredstev v svojem boju, naj nikar ne misli, da bodo kedaj pozabili, da so delavska in ne gosposka stranka. Kjer morejo brez greha proti svojim načelom, bodo vedno podali roko vsaki delavcem prijazni stranki. Edino liberalci so izključeni; z njimi ni mogoča nobena zveza, nobeno pogajanje, nobeno premirje. In ravno ob ti točki so pokazali slovenski socijalni demokratje, da niso delavski prijatelji. Zveza s slovenskimi liberalci, ki so jo že večkrat razkrili, jim je zavoljo njihovega sovraštva do krščanske vere in duhovnikov ljubši, nego skupen boj z delavskimi sobraty v skupnih zadevah.

Krščanski socijalisti smo pokazali — in taki ostanemo — da se nam gre res za dosego našega namena. V ti borbi, ki se sedaj bije v Avstriji med ljudstvom, pa zopet vidimo, da edino naš program more rešiti državo in nas. Naš načelni boj proti liberalstvu, proti judovstvu, proti birokraciji, proti krivicam nesrečnega duvalizma; naši naporji za južne Slovence, za splošno volivno pravico, za omiko in gospodarski napredek med ljudstvom; naše delo za organizacijo nižjih stanov — je naše upanje. V ciljih, ki smo si jih mi zastavili pri svojem delu, je mogoča trajna rešitev. Vse drugo je prazno slepilo, je gola komedija, s katero se škoduje državi, še bolj ča ljudstvu.

Naš protest proti sladkornemu davku.

V nedeljo, dne 6. avgusta, smo ljubljanski krščanski socijalci priredili zopet lep shod, ki je pričal, da je ogromna večina delavskega ljudstva na naši strani, na strani resnega, treznega dela. »Katoliško delavsko društvo« je sklicalo na staro strelišče shod, da se oglašimo proti zopetnemu zvišanju sladkornega davka. Navzočih je bilo nad 600 ljudi. Predsedoval je Ziller, namestoval ga je Avšič, zapisnikarja sta bila Gostinčar in Štefe.

Tajnik »Katoliškega delavskega društva« gosp. Moskerer je poročal o sladkornem davku, proti kateremu vlagamo krščanski socijalci najodločnejši protest, kakor tudi protestujemo proti nameravanemu zvišanju davka na petrolej in pivo. Zvišanje davka pri sladkorju od 13 na 19 gld. pri 100 kg je silen udarec za delavske rodbine. Žalostna resnica je, da se je v zadnjih desetletjih tudi med slovenskim delavstvom vporaba kave zelo vdomačila, vsaj mora biti vsled pičlih dohodkov v mnogobrojnih slovenskih delavskih družinah kava takorekoč zajutrek in večerja delavskih družin. Okroglo lahko računamo, da porabi delavska družina tedensko jeden kilogram sladkorja in pa četrt kilograma kave. Od sladkorja plačamo, če računamo na teden kilogram sladkorja, na leto 13 gld. 68 kr., pred uvedbo novega davka pa smo plačevali 9 gld. 36 kr. — Vporaba kave znaša pri delavskih družinah pri nas približno na 10 kg na leto; ker pa v Avstriji kava ne raste in jo po morju uvažajo, plačuje se zanjo od kilograma 37 kr. davka v zlatu. Za kavo tedaj plačajo delavske družine, ako pribijemo na srebrno veljavo še azijsko, približno 25%, ker se le ta menja, na leto 4 gld. 60 kr. Vsaka delavska družina plača tedaj davka za sladkor in kavo 18 gld. 28 kr.

Sladkorni davek oziroma povišanje istega, stopil je v veljavo s prvim avgustom. Mislilo se je, da bode uvedba davka taka, kakoršno je bilo zvišanje sladkornega davka l. 1896., ko se je davek pri 100 kg. zvišal od 11 na 13 gld, toda ljudje obračajo, finančni minister pa obrne, in obrnil je tako, da je odredil zadržanje vsega sladkorja, ki je tudi izven tovarnen, v prometu, in sicer tako, da se ne zadači samo sladkor v prodajalnah, marveč tudi pri zasebnikih nahajajoči se sladkor, če znaša ta svota več kot 10 kg.

V Avstriji imamo 230 tovarnen za sladkor, in vključ temu, da sladkorni baroni kmete, kakor tudi svoje delavce, na najpoglejši način izkoriščajo, nagraduje jih vlada vsako leto za izvoz sladkorja z 9.000.000 gld. nagrade ali premije. Sploh je znašal ves davek na sladkor od l. 1868. do 1898. skupno 700 milijonov goldinarjev in na premijah in povračilih davka povrnila je država sladkornim baronom 363 milijonov goldinarjev, tako da znaša ves davek v navedenem času istinito samo 337 milijonov. Nekatera leta so bile večje premije sladkornim baronom izplačane, nego je faktično ves davek iznašal. Ti gospodje pa povračajo državi to dobroto s tem, da so sklenili mej seboj dogovor, da vsi jednako sladkor prodajajo in s tem dražje avstrijskemu ljudstvu sladkor, tako, da tuje inozemci plačujejo naš avstrijski sladkor polovico ceneje, nego ga plačujemo mi.

Vlada nas je tedaj osrečila z novim davkom. Kako pa vlada ta svoj korak utemeljuje? Utemeljuje ga s tem, da je uredila uradnikom in državnim uslužbencem njihove plače. Prav, mi krščanski socijalci nimamo

prav nič zoper to, da se tudi tem njihove plače primerno vredé, saj je vsak delavec vreden svojega plačila, toda dvomimo, da bi bilo potrebno za to zvišanje davka na sladkor in v septembru nameravano zvišanje davka na pivo in petrolej. Vsaj so državni prebitki znašali v državnih blagajnah l. 1894 20 milijonov in leta 1895 32 milijonov goldinarjev. Regulacija uradniških plač stala pa bode samo 13.000.000 gld. Kako tedaj, da so se vpeljala ta neumestna zvišanja neposrednih davkov? Listi poročajo, da se zvišajo plače tudi državnim služabnikom in pa častnikom. — Vprašam, nimajo li častniki vže tako dovolj plače, ne prinašamo li delavski sloji k vojaškim troškom ne samo denarnih žrtev, marveč tudi svoj život? Ni li skoro da vsak moški tudi vojak? Zakaj obtežuje vlada ravno one sloje z neposrednimi davki, ki nič nimajo? Zakaj vlada ne naloži davkov onim, ki kaj imajo, — kapitalistom? (Burno odobravanje.) Dokler ne bodo zavladala krščansko-socijalna načela, načela krščanske pravice, toliko časa ne bode boljše. Dokler se ne izvede krščansko-socijalni načrt, da se denarni mogotci obdavčijo z desetimi desetimi njihovih letnih dohodkov, toliko časa bode delavska ljudstva trpelo. Z dušo in telesom oklenimo se torej krščanskega socijalizma!

Govornik se še malo ponorčuje s »Slov. Narodom« in biča govorico, katero so nekaterniki po Ljubljani namenoma trosili, da so konsumna društva vzrok povišanju sladkornega davka. Konečno priporoča na finančno ministerstvo sledečo resolucijo:

»Slovenski krščanski socijalci v Ljubljani, zbrani na javnem ljudskem shodu dne 6. avgusta 1899., se odločno izjavljajo proti novemu sladkornemu davku in nameravanemu zvišanju davka na petrolej in pivo in zahtevajo, da si vlada namestu tega, delavske sloje izsesajočega davka poišče dohodkov pri davčno močnejših slojih.« Govorniku se je vsestransko pritrjevalo.

G. Štefe omenjal je na to, s kako nepotrebno »ljubeznijo« spremljajo gibanje slovenskih krščanskih socijalcev v »Narodni Tiskarni«. »Slov. Narod« nas je najprej napal, da hočemo, naj bi se ljudstvo še bolj paslo z novimi davki, ker ne skličemo shoda proti sladkornemu davku, ker smo pa shod sklicali prej, predno je prišel na dan »Narodov« napad, in so se s svojim očitanjem liberalni poštenjakoviči blamovali, vpijejo sedaj, da smo pomočniki nemških obstrukcionistov, ker smo sklicali shod. S tem, da smo sklicali protestni shod proti sladkornemu davku, še nismo pomočniki nemških obstrukcionistov. Krščanski socijalci hočemo, da se sladkorni davek zniža parlamentarnim putem, ker vemo, da se bode vlada vedno z večjim veseljem posluževala § 14, ako ne bode v državnem zboru resnih razprav. Vsled obstrukcije ima vlada sedaj proste roke, mi pa hočemo, da jih ne bode imela, mi hočemo, da se v državnem zboru po naših poslancih začuje ljudski glas. Da so se slovenski krščanski socijalci odločno zgenili proti sladkornemu davku, vplivalo bode jako veliko ob razpravi nagodbe na socijalno misel večine in pomagalo bode več, nego dvajset socijalno-demokratskih shodov, ker to so shodi ljudi, ki hoté, da bi vlada izpustila iz rok § 14., ob enem pa prete, da bodo v državnem zboru vse razprave in glasovanja preperečili. Njihov Pernerstorfer je že izjavil, da bodo soc. demokratje v državnem zboru nastopili s tako silo, da bodo trgali glasovnice. Ali ni torej vse rogoviljenje socijalnih demokratov proti § 14 —

humbag? Krščanski socijalci pa bodeмо skrbeli, da se po vseh naših krajih začujejo resni protesti proti sladkornemu davku — prihodnje dni bode shod v Mariboru — oslarija je torej trditev, da nas bodo katoliško-narodni poslanci ob sklepanju nagodbe imeli za norce in da bodo kar z veseljem glasovali za sladkorni davek. Kaj takega je mogoče le pri našem liberalnem meščanstvu, ki si pusti usiliti kakega Kusarja, ki po volitvi nikdar na solnce ne prileže. (Veselost.) Morda bo z veseljem glasoval za sladkorni davek dr. Ferjančič, kateremu že davno diši »hofratsko« mesto. Krščanski socijalci pa smo že toliko organizirani, da bodo naši poslanci morali biti tedaj predstavitelji ljudske volje. (Krepko pritrjevanje.) Govornik predlaga, da se resolucija pošlje finančnemu ministru brzojavno, ob enem naj pa »Katoliško delavsko društvo« vsem slovenskim poslancem pismeno pejasni stališče kršč. socijalcev v zadevi sladkornega davka, namestu katerega naj si vlada poišče dohodkov tam, kjer imajo različni Jejtelesi in Abrahami polne žepce. Govornik končno prebere pozdrav našega poslanca dr. Kreka. (Navdušeni klici: »Živijo dr. Krek!«)

G. Gostinčar je tudi šibal postopanje vlade, ki obdačuje revnemu ljudstvu živila, kapitaliste pa pusti pri miru. Socijalnega politika dolžnost je, da ohrani zadovoljne mase ljudstva, a v Avstriji je v tem oziru marsikaj drugače, nego v Nemčiji. Govornik omenja žalostnega nastopa slovenskih liberalcev proti nam. Ti ljudje store vse, da bi osmesili socijalna prizadevanja, da bi ljudstvo zmedli, ker se prostega ljudstva bojé. Ljudstvo se vzbuja po krščanski socijalni organizaciji, liberalcem se pa vzbuja slaba vest. Zato se lažejo in nam predbacivajo, kar si sproti izmislijo. »Narod« nam tudi zameri, da se oglašamo proti sladkornemu davku. Povsod vidimo, da ljudje, ki se zbirajo okolu liberalizma, nimajo pojma o ljudskih težnjah. Kdor se brati z liberalcem, je tudi za to, da se vzdrži novi sladkorni davek!

Predsednik Ziller dal je na glasovanje resolucijo, ki je bila soglasno vsprejeta, kakor tudi nasvet, da se resolucija takoj odpošlje finančnemu ministru brzojavno in da se »Katoliško delavsko društvo« do vseh slovenskih poslancev obrne s zahtevo, da nastopijo proti novim davkom na živila.

O tem, kdo je kriv, da vlada § 14, je govoril Gostinčar, ter dokazoval, da so temu krivi objestni Nemci in rogovilasti socijalni demokratje, ki so s svojimi rabukami v državnem zboru preperečili razprave. Zato si vlada pomaga brez državnega zbora in uporablja § 14. Resolucija, za katero delajo socijalni demokratje, še ni potrebna, ker se da v urejenih razmerah marsikaj storiti tudi za delavski stan. Vzglede za to nam je Nemčija, kjer se je za delavce že marsikaj storilo — in ondi se socijalni demokratje resno udeležujejo v parlamentu debat, ako so tudi v opoziciji. Pri nas pa socijalni demokratje mislijo, da je delo za ljudstvo v kričanju.

Mnogobrojni poslušalci so ves čas vstrajali in pazljivo poslušali. Poznalo se je našim ljudem, da vedo, zakaj se gre. Predsednik Ziller je zaključil pomembni shod s pozivom, da naj se razidemo mirno, ker bi razgrajanje bilo le na korist § 14. Z »Živijo« klici krščanskemu socijalizmu smo se razšli, odbor »Katoliškega delavskega društva« pa je koj na to odposlal finančnemu ministru odobreno brzojavko.

Ko so v naši državi liberalci krpali ustavo, skrbeli so po vsem za to, da si ohrani liberalno nemštvo za večne čase gospodarstvo Avstrije. Sestavili so volilni sistem, po katerem pravi ljudski glas skoro nikdar ni mogel priti do veljave. Plemstvu so dali velikanske predprave, ravno tako imajo mesta in trgi pečat strankarstva v njihovi ustavni pravici. Nemci so si mislili s tem zagotoviti večno večino v državnem zboru. Toda tok časa prišel je v drugo strujo. Avstrijski nenemški narodi so opazili krivico, ki se jim godi na podlagi ustave. Narodna samozavest Slovanov bila je čimdalje močnejša in s tem tudi zavest krivic in glas po preobratu.

Narodni zavesti pridružilo se je še socialno vprašanje. Delavsko ljudstvo, spoznavši, da ono vzdržuje s svojim delom javno blagostanje, jelo je čimdalje resneje zahtevati politične enakosti z onimi, ki živé od delavskih zuljev.

Klic po občni volilni pravici je bil tako mogočen, da se mu privilegiranci niso upali več vstavljati in so, da vsaj malo potolažijo ljudstvo, skovali takozvano peto skupino, v kateri je »zajamčena« jednaka volilna pravica. S tem seveda delavci nismo bili in nismo zadovoljni. Novovoljeni državni zbor pokazal je povsem nekako drugačno lice. Slovani prišli so v zbornico v večjem številu, tako da so preko liberalnih Nemcev v zvezi s katoliškimi Nemci tvorili večino parlamenta. Liberalni in nacionalni Nemci so uvideli, da so ob gospodarstvu, in jeli so v zvezi za skandale vedno pripravljeneh socialnih demokratov v zbornici vprizarjati divjo obstrukcijo. Povod temu so jim dale naredbe grofa Badenija, s katerimi je za Češko in Moravsko proglasil enakost češkega in nemškega jezika. Obstrukcija je tako divjala, da je bilo vsako parlamentarno delo nemogoče. V tej stiski se je vlada jela posluževati po nemških liberalcih postavljene in odobrene ustavne določbe § 14. naše ustave, po katerem je vlada opravičena nujne zadeve, ako istih parlamentarnim potom ni mogoče doseči, sama rešiti. Vlada se sedaj prav pridno poslužuje tega paragrafa, katerega so Nemci dovolili v nadi, da jim zna služiti kedaj proti Slovanom. Ako se vlada poslužuje § 14., so temu krivi oni, ki so divjali proti činu narodne pravičnosti. Liberalni in radikalni Nemci ter socialni demokrati, ki sedaj tako kričé proti vladi in § 14. so krivi, da je tako. Po § 14. se nabira sedaj vojaštvo, pobirajo davki, nagodba z Ogersko se je uredila tudi tako. Davek na sladkor, ki bode tako hudo zadel revne ljudi, je sad § 14. Maenja in odločitve ljudskih zastopnikov ni več potreba, ker vlada ustavnim potom lahko sama vodi upravo. Jasno pa je, da je naša ustava zelo zelo pomanjkljiva, vsled tega naj bi rogovileži raje mislili na premembo ustave, kot na divjanje v zbornici. Da ima vlada brez državnega zbora pravico, sama nakladati davke, nabirati vojake, delati s tujimi državami pogodbe in to po določenih ustave same, se s tem ustava z ozirom na pravice državljanov sama vničuje. V Avstriji imamo torej ustavo, po kateri si vlada pod gotovimi vzroki pridržuje nekaj absolutizem. Brez dvojbe je to pravici državljanov v kvar, toda liberalcem je več samodržstvo in nadvlada stranke kot koristi ljudstva, zato dajejo vladi priliko za posluževanje § 14. V jeseni mora vlada sklicati državni zbor, toda vže sedaj se čujejo glasovi, da se bode prepredilo po znanih kričačih vsako delo. Kaj se namerava s tem, je jasno. Toda za take stvari

v Avstriji sedaj se ni prostora. Tisti ljudje, ki bi državo najraje razdejali ali pa jo priklopili nemški državi, se zelo motijo, ker se jim nakana ne bo posrečila. Jasno pa je, da tako postopanje pelje do enega cilja in ta je: absolutizem. Ako prijadramo srečno do tega, zahvalimo se onim, ki vedno kričé o svobodi in pravicah ljudstva, sami pa ne priznavajo ogromni večini avstrijskih državljanov njihovih pravic. Ako Nemci ogromni večini Slovanov ne priznavajo enakopravnosti in se vsled tega prične vladanje po § 14., potem zadene vsa odgovornost one, ki pravice poznati nočejo.

Pribito pa je, da je vladanje po § 14. naše ustave sedaj posledica gonje nemških in socialno-demokratskih kričačev in ako ima ta posledica za ljudstvo slabo stran, so tega krivi provzročitelji. Koliko škode se s tem provzročča posebno delavskemu stanu, za katerega državni zbor ne more nič storiti! Skrajšanje delavnega časa je nujna potreba, zakonito vredil bi to edino državni zbor! Preosnova bolniških blagajen in zavarovalnice proti nezgodam je stvar državnega zbora. Ustanovitev penzijske zavarovalnice za delavce mogel bi pravilno in popolno rešiti le državni zbor. Preosnova obrtnega nadzorstva je tudi delo državnega zbora. — Toda vse to in še mnogo drugih v delavsko stroko nujnih postav čaka zmožnosti zbornice. Zakon o kmetijskih zadrugah se napoveduje tudi že dolgo časa, kmetijstvo propada od dne do dne bolj, ureba je toraj hitre pomoči. Res se organizujejo kmetje v samopomoč, toda to delo se ne more vršiti tako hitro, kakor če bi bil zakon, ki bi prisilil kmete, da se združijo v samoobrambo. Zagotoviti je treba kmetu tudi njegov dom, tudi s to zadevo se je pečal prejšnji državni zbor, žal, da je ni rešil. Zakon o pijančevanju je tudi zaspal in se ne vzdrami toliko časa, dokler bo državni zbor nezmožen za delo. Zakon o nedeljskem počitku se mora tudi temeljito spremeniti. Mnogo je treba storiti v obrambo obrtnega stanu. Toda nič se ne more, dokler vlada § 14. in ne državni zbor. Kolika odgovornost za tiste, ki po krivici provzročajo nezmožnost parlamenta!

Pač bi bilo treba, da bi se zaspano in mislileno ljudstvo prebudilo in jelo potiskati grobokope ljudstva in države iz javnih mest. Ako bi se to zgodilo, potem zgubi brez dvojbe moč in veljavo tudi § 14. Dokler bodo pa delali kričači s surovim nasilstvom zgago, toliko časa se za ljudstvo ne bo nič storilo in bo vladal § 14., ako ne se kateri drugi.

Naša organizacija.

Izredni občni zbor „Slov. katol. delavskega društva“. Spoštovanim članom »Slov. katol. delavskega društva«, se naznanja, da občni zbor ne bode v nedeljo dne 13. t. m. ampak v nedeljo 20. t. m. dopoldne ob 1/2 10. uri v »Kat. Domu«.

Odbor.

Izlet v Selce. Kakor smo že javili, bode prihodnjo nedeljo »Slovenska kršč. socialna zveza« poletela v Selce. Izletniki se zbirajo ob 1/2 7. uri na južnem kolodvoru. Na škofješkem kolodvoru bodo izletnike čakale »lojternice«, ki veljajo 30 kr. do Selc in 30 kr. nazaj. Obed velja 50 kr. Kdor se namerava udeležiti, naj naznani vsaj do petka »Zvezi«.

Izlet Zveze na Hrvaško. Slovenski krščanskosocialni zvezi« se pri izletu v Zagreb in Karlovec pridružijo deputacije »Katoliškega delavskega društva« na Jesenicah z zastavo, »Slovenskega delavskega stavbinskega društva«, »Ljublj. delavskega konsumnega društva«, »Katoliškega društva svetega Jožefa« v Tržiču z zastavo, »Gospodarske zadruge« na Česnjici, »Slovenskega podpor-

nega delavskega društva« v Celju. Odhod iz Ljubljane v pondeljek ob 2. uri 50 min. popoldne s poštnim vlakom, dohod v Zagreb ob 7. uri 48 min. zvečer. Dne 15. t. m. se popeljejo naša društva skupno z zagrebškimi društvi na slavnost v Karlovec. Vožnja od Ljubljane do Karlovca in nazaj velja blizu 5 gld. Doslej je oglašanih 36 izletnikov.

Krščansko-socialno gibanje na Hrvaškem. Dne 20. t. m. otvorijo na Virju »I. hrvatsko konsumno zadrugo«. Na shodu bode glavni govornik č. g. L a g o r a c iz Siska, ki pride prihodnji petek v Ljubljano, da prouči delovanje slovenskih konsumnih društev.

Socijalne zadeve.

✓ **Komunalni (občinski) program** si je sestavila nedavno Naumannova skupina na Nemškem. V darmstadtskem društvu so ta program v celi vrsti sej prereševali, premislili in predložili rezultat javnosti. To bo material za letošnji shod narodno-soc. stranke na Nemškem. Programove zahteve so razvrščene v troje skupin: v politično, gospodarsko in socialno. Občina se smatra za neodvisno celoto, katera ima na polji krajevne uprave pravico do najširše samostojnosti. Od občine in za občino pa zahtevajo: I. V političnem oziru: 1. da bi se srenjsko predstojništvo imenovalo po splošni, direktni, jednaki, tajni volilni pravici, katero pravico bi imeli vsi volilci za državni zbor, ako stanujejo v kraju, kjer se vrši volitev, in če imajo pravico do podpore; odstranile naj bi se vse predprave pasivne volilne pravice; 2. ustanovi naj se urad, od države neodvisen, ki bi odločeval o pritožbah članov srenjskih zastopov zaradi uprave občinskih zadev; 3. članom občinskih zastopov naj se povrača izguba na dohodkih, nastala vsled udeleževanja uprave občinskih zadev. II. V gospodarskem oziru: 1. Komunikacijska sredstva in druge naprave, ki lahko zapeljejo v monopolizem, naj preidejo v občinsko lastništvo in upravo. Izjemoma naj se pripuščá zasebna last podobnih zavodov le tedaj, kedar se občini zagotovi, da preidejo pozneje pod ugodnimi pogoji v last srenje, in kedar se ji prizna vpliv na zaslužek, delavsko dobo in druge socialne razmere uradnikov in uslužbencev privatnih družb; 2. ohrani in pomnoži naj se zemljiško lastništvo občine, in občina naj ima predkupno pravico pri dražbah; 3. sredstva za občinske stroške, ako se ne pokrijejo z občinskim premoženjem, naj se nabavljajo z direktnimi davki, ki jih plačujejo vsi člani občine, z dokladami k dohodninskim davkom in obdačenjem premoženja; odstrani naj se indirektni davek. III. V socialnem oziru: 1. Glede ljudskega zdravja: a) ljudske kopeli; zastonjsko pokopavanje; kanalizacija; b) vreditev odvažanja smetij in fekalij, naprava javnih vrtov in igrišč, ferijalne kolonije. To velja za mesta. 2. Glede stanovanj: v mestih naj se natančno vodi statistika o stanovanjih in z nje pomočjo naj država nadzira stanovanja; ustanove naj se mestne povpraševalnice po stanovanjih; podpira naj se snovanje malih hiš; ustanovi naj se dovršeni stavbeni red, ki bo omejeval spekulacijo z zemljišči in hišami. 3. Glede šole, izobrazbe in vzgoje: a) nastavijo se naj šolski zdravniki; skrbi naj se za zanemarjene in bolne šolske otroke; ubogi otroci bodijo preskrbljeni z učnimi sredstvi in s hrano; napravljajo naj se otroški vrtovi in zavodi za poučevanje slaboumnih otrok; podpirajo naj se otroške igre in pouk v ročnih delih; b) napravljajo naj se ljudske čitalnice in glediške igre; c) večerno in nedeljsko poučevanje v

ponavljavnih šolah naj se odpravi; d) omeji naj se izvrševanje gostilničarske obrti in plesne zabave. 4. Glede občinskih uradnikov in uslužbencev: a) zadostna plača; imajo pravico oni in njih rodbina, da se jih preskrbi v starosti; enkrat na leto imajo določene počitnice; nedeljski počitek naj se prevede popolnoma; določi naj se maksimalni delavnik; zavaruje naj se popolno pravo združevanja; b) za delavce naj se ustanovi posebaj minimalna mezda in preskrbje bolniške zavarovalnice in zavarovalnice za slučaj nezgode in v starosti, katerim naj se da večji delokrog, nego jim določa sedaj zakon. 5. Glede delavcev sploh: Ustanove naj se brezplačne posredovalnice dela, obrtna sodišča; določijo naj se delavski pogoji pri oddajanju občinskih del; naj se preskrbuje delo onim, ki ga nimajo, in občina naj posreduje pri stvarkah. 6. Glede rokodelcev: Posredovanje dela; obrtna sodišča; ozir na rokodelce pri oddajanju občinskega dela (zlasti se naj odstrani določitev, da se delo odda temu, ki najmanj zahteva); oddaje naj se delo iz proste roke za normalne cene domačim mojstrom (namesto ofertne uprave); pomoč pri nedostatku kapitala ali dela. 7. Glede uboštva: zadostna sredstva za oskrbovanje ubogih; dopuščajo naj se žene za postrežnice ubogih in sirot; odstrani naj se navada, da bi se dajali dojenci onemu, ki najmanj zahteva; reforma zavodov za ubožce in državna kontrola nad njimi; ustanove naj se postajališča, kjer bo na razpolago hrana.

Dr. Krek.

Drobtine.

Svojim naročnikom in prijateljem! Da je potreben krščansko socialen delavski list, o tem ne bomo govorili. Glasnik je dozdej, kolikor je mogel, izpolnoval nalogo takega lista. Brez baharije lahko rečemo, da je zdrav, poučnih mislij veliko število razširil med svojimi bralci. Kedor ga redno in pazno prebira, se je lahko mnogo naučil. Pouku — je služil v prvi vrsti; v drugi vrsti je bil še-le obramben list za naša načela. Bravcev si je pridobil lepo število, dasi smo se izogibali vsake šumne agitacije zanj. Žalibog pa je razmeroma mnogo premalo plačnikov. Zelo neredno nam dohaja naročnina. Naj se vpošteva, da uredništvo, pisatelji in upravništvo dela svoje posle popolnoma brezplačno in da vrhu tega še trpi vsako leto nekaj izgube. Želeli smo, da bi mogli pri listu imeti stalnega urednika, ki bi oskrboval tudi organizacijski posel krščansko-socialnega delavskega tajništva. Tako tajništvo nam je nujno potrebno. Zato pa potrebujemo pač večji točnost pri naročnikih in večji smisel pri prijateljih. Naj se ne prezro te naše besede in naj se ne pozabi važnost krščanske socialne delavske organizacije na Slovenskem. Treba nam je snovati strokovna društva, vstanavljati gospodarske delavske organizacije: čebelice, stavbna društva, zavarovalnice itd. Može, ki so dosedaj delali pri teh poslih, so se dobri stvari v prid denarno izkravali; žrtvovali so več, nego so mogli. A potreb je vedno več! Torej naročniki in prijatelji, storite, kar vam po Vaših močéh velewa naša skupna sveta stvar!

Družba sv. Mohorja šteje letos 78.103 člane, torej 97% več od lani. Posebno nas veseli, da se je število udov v krški škofiji pomnožilo za 424. Napredovala je tudi lavantinska škofija za 364 in tržaško-koperska za 103 člane, nazadovala pa je ljubljanska za 149. Knjig se bo letos skupno razdelilo družbinim članom 468.618. Rokopisov je odbor dobil nad 55 ter jih vsprejel 17. Za prihodnje leto pripravlja odbor II. zvezek »Slovenske pesmarice«, lepo okrašeno knjigo »Anton Martin Slomšek« in Ligvorijevo »Pravo na smrt«. Upamo, da naši dični družbi ostanejo zvesti vsi dosedanji udje in se oglašé še novi. Dal Bog in požrtvalnost gospodov poverjenikov!

Slovenskim zadrugam! »Hrvatski radnički glas« piše: »Ker so se nekatera slovenska konsumna društva obrnila na nas, da jim naznanimo solidne krščanske firme za nabavo žita v Sisku, priporočamo njim in vsem drugim, ki se bavijo z žitnim prometom, naslednje tvrdke: Benovič, Sipiš, Rankl, Cvetnić, Školnekovič, Mesler. Ob enem naznanjamo, da je naš dični narodni zastopnik, gosp. Grga Tuškan pripravljen brezplačno posredovati v vsakem slučaju.«

Iz Siska, dne 23. julija. — Kako daleč je židovska nesramnost pri nas dospela, se je videlo najbolje dne 12. t. m. pri sodnem stolu v Petrinji. Stvar je taka: Tvorničar in podjetnik Kobi Reiss je dobil tri ladije koruze iz Zemuna v Sisek. Ista koruza je bila kupljena po židovu Weinbergerju v Zemunu za trgovčeve novice židova Fleischela v Pešti; toda Weinberger je namesto v Pešto poslal koruzo svojemu zetu Kobiju Reissu v Sisek. Tedaj je vprašal naš »Hrvatski radnički glas« Kobija Reissa, »kaj je z onimi tremi ladjami koruze« in »od kedar je Reiss postal trgovec žita«. Reiss Kobi, namesto da odgovori na to vprašanje, tožil je urednika »Hrv. radniškega glasa« gg. St. Osmeca in I. Čupaka zavoljo razžaljenja časti. Pri razpravi je zastopal zatoženca g. dr. Grga Tuškan, a žida Reissa židovski prijatelj Mile Starčević. Da s koruzo ni bilo vse v redu, se je videlo tudi iz tega, ker je Reiss prinesel potrdilo od državnega odvetnika iz Zemuna, da je Weinberger oproščen, a da je vendar le bil v preiskavi. — Po zaslišanju naših urednikov in po zagovoru je bil obsojen g. S. Osmec na 14 dni zopora ali 30 gld. globe, a I. Čupak na 8 dni zopora ali 16 gld. globe. Oba sta uročila priziv proti tej kazni. Tu pri tej razpravi se je videlo, kako nepošteno delajo naši židje, ker namesto da je Reiss povedal, kaj je z onimi tremi ladjami koruze, ki jih je v noči po Savi dobil iz Zemuna, šel je tožit in je s tem dokazal sam, da je vendarle Weinberger, njegov tast bil zasledovan po državnem odvetniku. — Resnica naposled povsodi zmaga!

A. B.

Naš shod in »Narodovo« poročilo. V nedeljo dne 30. julija je sklicalo nekaj delavcev javni ljudski shod na staro strelišče v Ljubljani. Dnevni red shodu je bil razgovor o volilni prenosni za občinski odbor. Ker se je med delavci izrazila želja, da bi vsi delavci brez razlike na stranke vstopili skupno za svojo pravico, se je na shodu volilo mešano predsedstvo. Od naše strani sta bila voljena: Bahar predsednikom, Štefe zapisnikarjem, od socialnih demokratov pa Mihevc predsednikom in jeden zapisnikar. Gostinčar je poročal o potrebi volilne pravice delavcev za mestni zbor. Za to moramo biti vsi. Odločno moramo zahtevati, da nam občina vsled naše važnosti pripozna volilno pravico. V tem smislu stavi tudi primerno resolucijo. Mihevc nekako obžaluje, da je danes na dnevnem redu volilna reforma, ko po vsi državi protestujejo proti povišanju davka na sladkor. (Klici: Danes teden bode to na vrsti.) Izjavi, da resolucija ne ustreza njemu, ker se ženskam ne prizna naravnostna in splošna volilna pravica. Sicer bi pa v Ljubljani občna volilna pravica koristila le »farje«, ki imajo itak že preveč. Gostinčar pravi, da moramo delavci delati pametno, ne butati z glavo v zid in zahtevati naenkrat stvari, katerih ni moči doseči. Ako hočejo priboriti ženskam volilno pravico, naj jo le, mi nimamo proti temu nič, toda ta zahteva sedaj ni na mestu in je škodljiva. Pri glasovanju se je sprejela Gostinčarjeva resolucija z veliko večino glasov, vsprejel pa se je tudi Mihevcov dodatek za volilno pravico žensk. Na shod je prišlo blizo 400 ljudi, po precejšnji večini krščanskih socialcev. Kakor v vsako delavstvu koristno gibanje, zaletel se je »Slov. Narod« tudi v ta shod, in sicer med krščanske socialiste, češ, da jih je bilo malo in da niso bili tako inteligentni, kakor socialni demokratje. Verjamemo! Ko bi bil gospod Štefe hvalil »Narod«, drugi mu pa prišrjevali, bili bi pač inteligentni. Tako je pa Štefe ta list samo imenoval, že so jeli kričati: umazani »Slov. list«, farštvo itd. To, da so socialni demokratje pljuvali in vpili »pfuj«, se zdi

»Nar.« poročevalcu inteligentno! Bravo! Brez dvojbe je gotovo tudi inteligentno, ako »Narodov« sotrudnik Malovrh klofuta in pretepa na javnem prostoru v »Zvezdi« »farje«. Take inteligence se med frakarskimi barabami dobi dovolj, med tem ko je v vrstah kršč. - socialnih delavcev skoro ni dobiti.

Moderna natezalnica v moderni liberalni židovski državi se je prikazala na Ogrskem, kot prorokovalka prihodnjih zlatih brezversko-svobodnih časov na svetu. V Moci na Ogrskem mučilo je ondotno sodišče več v preiskovalnem zaporu se nahajajočih oseb nečloveško, da iz njih izsili priznanje hudo delstva. Nekega Kovača so na verige za roke obesili in ga topli, poškedovali so ga tako, da je zdravnik izjavil, da treba šest mesecev za zdravljenje. Istotako so poškedovali nekega Josipa Fervenskija. Barbarski uradniki so silili žene privezanih oziroma obešenih mož, da so jih morale s palicami tepsti. Uradnike so suspendirali, ko je prišla lumparija na svitlo. Kovaču so ponujali 100 gold., ako izpove, da so mu poškedbe napravili žandarji in ne uradniki. Taka je morala na Ogrskem, kjer ne vladajo »f...« ampak razsvitljeni svobodomiselni liberalci in judje, za katerimi capljajo pri nas »Slov. Narod« in socialni demokratje. Razvidi se iz tega jasno, da dobimo nazaj torture takoj, ko zmaga liberalizem tudi pri nas. Kjer ni vere, ni usmiljenja in kjer ni usmiljenja, se s slabejim slabo godi. Zatorej pamet, pamet, tudi pri nas, ako nečemo nazaj poganskih grozovitosti.

Mladenič,

20 let star, ki je dovršil V. gimnazijski razred, popolnoma zmožen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti v kako pisarno kot začetnik. Plača primerna. Ponudbe pod **A. P.** na naslov »Glasnika«.

V službo se sprejme s 1. septembrom t. l. pri neki gospodarski zadrugi

trgovski poslovodja,

ki naj je popolnoma vešč v trgovini z mešanim blagom, pošten, krščanskega lepega vedenja in trdnega zdravja. Prošnje z dotičnimi spričevali naj se pošljejo pod chifro **G. D. I.** uredništvu »Glasnika«.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da **sem otvoril v Ljubljani**

zavod za snaženje in stanovanj in oken.

Prevezam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade. Čestita naročila prejemlje iz prijaznosti **Jožef Maček**, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,

Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-Kneippova sladna kava.

Stara mamica, se meni!

Za leta sem izpričano izvrstna primena k dobovi kavi. Pri živčnih, arčnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprihujljonejša kava kavinna pijača v stolicočere rodovinah.